

FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation

Utdrag ur rapporten **Tillståndet i världen för tryggad livsmedelsförsörjning och nutrition i korthet;**

Ökad klimatresiliens för tryggad livsmedelsförsörjning och nutrition;

The State of Food Security and Nutrition in the World 2018 In Brief

©FAO/NG Quang Toan. Viet Nam. A girl working in a rice field in Viet Nam, where rice production and food security are threatened by rising sea levels and temperature increases linked to climate extremes.

Detta dokument publicerades ursprungligen på engelska av FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation. Dokumentet har översatts till svenska av Utrikesdepartementets språktjänst. Utrikesdepartementet ansvarar för kvaliteten på översättningen. I händelse av avvikelser gäller den engelska källtexten.

FÖRORD

I september 2017 lanserade vi *The State of Food Security and Nutrition in the World* tillsammans. Det betecknade början på en ny epok i övervakningen av framstegen på vägen mot en värld utan hunger och undernäring, inom ramen för målen för hållbar utveckling.

Den här rapporten följer framstegen på vägen mot målen att avskaffa såväl hunger (delmål 2.1 för hållbar utveckling) som alla former av undernäring (delmål 2.2 för hållbar utveckling) och innehåller en analys av de bakomliggande orsakerna till och drivkrafterna bakom de tendenser som konstateras. Förekomsten av undernäring är central för övervakningen av hunger, och förekomsten av allvarlig otrygghet i livsmedelsförsörjningen – baserat på skalan över upplevd otrygghet i livsmedelsförsörjningen (FIES) – infördes förra året för att få fram en uppskattning av befolkningsandelen som har starkt begränsade möjligheter att skaffa tillräckligt med säker och näringsrik mat.

Rapporten visar också framstegen utifrån en uppsättning indikatorer som används för övervakningen av globala mål från Världshälsoförsamlingen om nutrition och kostrelaterade, icke smittsamma sjukdomar, varav tre även är indikatorer för delmål inom mål 2 för hållbar utveckling.

Nog står vi inför betydande utmaningar. Ett mycket oroande konstaterande från förra året är att de senaste uppskattningarna visade att hungern i världen ökat under 2016, efter en långvarig minskning. Förra året kunde vi se att den uteblivna minskningen av hungern i världen är tätt förknippad med en ökning av konflikter och våld i många delar av världen, och att arbetet mot hungern måste gå hand i hand med arbetet för varaktig fred. Nya rön i årets rapport bestyrker ökningen av hungern i världen och fordrar följaktligen ännu starkare maningar att agera. Visst måste vi så fred för att trygga livsmedelsförsörjningen, åstadkomma bättre nutrition och se till att ingen lämnas utanför, men vi måste också intensifiera våra ansträngningar för att skapa ökad klimatreiliens för livsmedelstrygghet och nutrition.

Antalet undernärda uppskattas under 2017 ha ökat till 821 miljoner – ungefär var nionde människa i världen. Undernäring och allvarlig otrygghet i livsmedelsförsörjningen förefaller vara på uppgång i nära nog samtliga afrikanska delregioner samt i Sydamerika, medan läget i fråga om undernäring är oförändrat i flertalet asiatiska regioner.

Ett mer uppmuntrande konstaterande från förra året var att den uppåtgående undernäringstendensen ännu inte återspeglades i tillväxthämning hos barn; så är fallet även i år. Trots det är vi bekymrade över att närmare 151 miljoner barn år 2017 lider av tillväxthämning och att mer än 50 miljoner barns liv här i världen fortfarande är hotade av

utmärgling. Sådana barn löper högre risk vad gäller dödlighet och dålig hälsa, tillväxt och utveckling. Det behövs ett multisektoriellt arbetssätt för att lätta den börda som tillväxthämning och utmärgling innebär och för att behandla utmärgling ordentligt så att sjukligheten hos barn och barnadödligheten minskar.

Den otrygga livsmedelsförsörjning som vi kan se i dag bidrar inte bara till undernäring utan också till övervikt och fetma, något som delvis förklarar att dessa båda former av felnäring i många länder förekommer samtidigt. År 2017 var mer än 38 miljoner barn under fem år överviktiga, varvid Afrika och Asien stod för 25 procent respektive 46 procent av det sammanlagda antalet i världen. Anemi hos kvinnor och fetma hos vuxna ökar också globalt – var tredje kvinna i fertil ålder lider av anemi och fler än var åttonde vuxen, dvs. mer än 672 miljoner, lider av fetma. Problemet med fetma är som mest signifikant i Nordamerika, men det är oroväckande att tendensen till och med i Afrika och Asien, som fortfarande uppvisar de lägsta förekomsterna av fetma, är uppåtgående. Vidare gör övervikt och fetma att risken ökar för icke smittsamma sjukdomar som typ 2-diabetes, högt blodtryck, hjärtinfarkter och vissa typer av cancer.

De framsteg som gjorts när det gäller att avskaffa hunger och undernäring undergrävs inte bara av konflikter och våld i många delar av världen utan också, som framgår av del 2 i denna rapport, av variabiliteten i klimatet och utsatthet för komplexare, oftare förekommande och häftigare klimatextremer. Hungern är betydligt värre i länder med jordbrukssystem som är mycket känsliga för regnnederbörd, föränderliga temperaturer och allvarlig torka och med en stor andel av befolkningen som för sin utkomst är beroende av jordbruket. Om vi ska kunna få till stånd en värld utan hunger och alla former av undernäring under perioden fram till och med 2030 är det helt avgörande att vi påskyndar och ökar insatserna för att göra så att livsmedelssystemen och människors utkomstmöjligheter bättre kan klara av och anpassa sig till variabiliteten i klimatet och klimatextremer.

Ökad klimatreiliens kommer att förutsätta att såväl anpassning till klimatförändringarna som katastrofriskreducering och katastrofriskhantering integreras i policyer, program och metoder för korta, medellånga och långa tidsperioder. Nationella regeringar och lokala myndigheter kan få vägledning av resultaten och rekommendationerna från befintliga globala policyforum inom följande områden (inom parentes var frågorna regleras): klimatförändringar (UNFCCC och Parisavtalet från 2015), katastrofriskreducering (Sendai-ramverket för katastrofriskreducering), beredskap för humanitära nödsituationer (världstoppmötet om humanitära frågor år 2016 och Grand Bargain-överenskommelsen), förbättrad nutrition och hälsosam kosthållning (den andra internationella nutritionskonferensen och FN:s årtionde för åtgärder för nutrition 2016–2025) och utveckling som en del av den övergripande Agenda 2030 för hållbar utveckling. I nuläget är det fortfarande för täta skott mellan många av dessa globala policyplattformar, som inte är tillräckligt samstämmiga. Därför måste vi göra mer för att verka för bättre integrering mellan dessa plattformar för att säkerställa att insatser i olika och inom enskilda sektorer som miljö, livsmedel, jordbruk och hälsa syftar till samstämmiga mål, så att man kan försöka råda bot på de negativa konsekvenser och hot som en föränderlig variabilitet i klimatet och allt fler klimatextremer innebär för människors livsmedelstrygghet, tillgång till en hälsosam kost, säker nutrition och hälsa.

Den vision om genomgripande förändring som finns i Agenda 2030 för hållbar utveckling och de nya utmaningar vi står inför när det gäller att avskaffa hunger och undernäring manar oss att ge ny kraft och styrka åt våra fem organisationers strategiska partnerskap.

Vi ger ånyo uttryck för vår beslutsamhet och vårt åtagande att intensifiera våra samlade insatser för att ambitionerna i Agenda 2030 om en värld fri från hunger och alla former av undernäring ska bli verklighet.

De oroväckande tecknen på en tilltagande otrygg livsmedelsförsörjning och den stora förekomsten av olika former av felnäring varnar om att mycket arbete återstår innan vi har sett till att ingen lämnas utanför på vägen mot uppnåendet av målen om hållbar utveckling på områdena livsmedelstrygghet och nutrition.

<p>José Graziano da Silva Generaldirektör för FAO</p>	<p>Gilbert F. Houngbo Chef för IFAD</p>	<p>Henrietta H. Fore Verkställande direktör för Unicef</p>
---	---	--

<p>David Beasley Verkställande direktör för WFP</p>	<p>Tedros Adhanom Ghebreyesus Generaldirektör för WHO</p>
---	---

CENTRALA BUDSKAP

- Nya fakta fortsätter att visa tecken på en ökning av hungern i världen och på ett trendbrott efter en långvarig minskning. Antalet undernärda uppskattas under 2017 ha ökat till 821 miljoner – ungefär var nionde människa i världen.
- Det görs ännu en del framsteg när det gäller att minska tillväxthämningen hos barn, men förekomsten är fortfarande oacceptabelt stor. Tillväxthämning förekom år 2017 hos närmare 151 miljoner barn under fem år, dvs. mer än 22 procent.
- Fortfarande är fler än 50 miljoner barn under fem år i världen drabbade av utmärgling, och dessa barn löper ökad risk för sjuklighet och dödlighet. Vidare är mer än 38 miljoner barn under fem år överviktiga.
- Läget i fråga om fetma hos vuxna förvärras och fler än var åttonde vuxen i världen, dvs. mer än 672 miljoner, lider av fetma. I många länder finns samtidigt såväl undernäring som övervikt och fetma.
- Otrygg livsmedelsförsörjning bidrar till såväl övervikt och fetma som undernäring, och i många länder finns en stor förekomst av dessa former av felnäring samtidigt. Den högre kostnaden för näringsrika livsmedel, den påfrestning det innebär att leva med otrygghet livsmedelsförsörjning och fysisk anpassning till begränsad livsmedelstillgång är en del av förklaringen till att familjer med otrygg livsmedelsförsörjning löper högre risk för övervikt och fetma.
- Dålig tillgång till livsmedel ökar risken för låg födelsevikt och tillväxthämning hos barn, faktorer som förknippas med högre risk för övervikt och fetma senare i livet.
- Utsatthet för komplexare, oftare förekommande och häftigare klimatextremer hotar att undergräva och vända den tidigare positiva utvecklingen på vägen mot att avskaffa hunger och undernäring.
- Utöver konflikter är variabiliteten i klimatet och klimatextremer några av de viktigaste faktorerna som driver på ökningen av hungern i världen på senare tid och några av de främsta orsakerna till allvarliga livsmedelskriser. Den samlade effekten av klimatförändringar håller på att undergräva tryggad livsmedelsförsörjning i alla dess dimensioner – tillgänglighet, åtkomst, tillgodogörande och stabilitet.
- Nutrition är något som är ytterst känsligt för klimatförändringar och som blir lidande till följd av sådana, vilket syns i sämre näringsämneskvalitet och minskad kostvariation i livsmedel som produceras och konsumeras, effekterna på vatten och sanitet, inverkan på hälsorisk- och sjukdomsmönster och förändringar i fråga om mödravård, barnavård och amning.

→ För att livsmedelssystemen, människors utkomstmöjligheter och nutrition bättre ska kunna klara av och anpassa sig till variabiliteten i klimatet och klimatextremer behövs påskyndade och ökade insatser.

→ Lösningarna förutsätter utökade partnerskap och flerårig storskalig finansiering av program för dels anpassning till klimatförändringarna, dels katastrofriskreducering och katastrofriskhantering vilka avser korta, medellånga och långa tidsperioder.

→ Tecknen på att en otrygg livsmedelsförsörjning är i tilltagande och på att förekomsten är stor av olika former av felnäring är en tydlig förvarning om att det akut behövs mycket ytterligare arbete för att se till att vi inte lämnar någon utanför på vägen mot uppnåendet av målen om hållbar utveckling på områdena livsmedelstrygghet och nutrition.

SAMMANFATTNING

FRÄMJANDE AV ÖVERVAKNING AV LIVSMEDELSTRYGGHET OCH NUTRITION I AGENDA 2030:S TIDEVARV

Förra året betecknade *The State of Food Security and Nutrition in the World* början på en ny epok i övervakningen av framstegen på vägen mot en värld fri från hunger och alla former av undernäring – en målsättning som anges i Agenda 2030 för hållbar utveckling. Att möta utmaningarna med hunger, otrygg livsmedelsförsörjning och alla former av undernäring är något som har en framskjuten plats i mål 2 för hållbar utveckling i Agenda 2030: Garanterade alla människor tillgång till tillräckligt med säker och näringsrik mat (delmål 2.1) och avskaffa alla former av undernäring (delmål 2.2). Det är också givet att uppnåendet av mål 2 för hållbar utveckling i stor utsträckning beror på – och bidrar till – uppnåendet av övriga mål i Agenda 2030, exempelvis att avskaffa fattigdom; att förbättra hälsa, utbildning, jämställdhet och tillgång till rent vatten och sanitet; anständigt arbete; att minska ojämlikheten; fred och rättvisa.

Denna vision om genomgripande förändring, som genomsyrar Agenda 2030, gör nya sätt att tänka, handla och mäta till en tvingande nödvändighet. Ett exempel är den växande globala fetmaepidemin, som i allt högre grad påverkar låginkomstländer och i snabb takt gör den börda som felnäring och icke smittsamma sjukdomar innebär ännu tyngre och som också är ett tecken på att vi behöver ompröva hur vi reflekterar över och mäter såväl hunger och otrygg livsmedelsförsörjning som de kopplingar som de har till nutrition och hälsa. Turligt nog utvecklas nu i rask takt verktyg för mätning och insamling av data med sikte på att kunna leva upp till de övervakningsutmaningar som den nya agendan medför.

Förra året innehöll denna rapport flera nyheter som syftade till att främja nya sätt att reflektera över tryggad livsmedelsförsörjning och nutrition mot bakgrund av Agenda 2030 och möta utmaningarna från den andra internationella nutritionskonferensen och FN:s årtionde för åtgärder för nutrition 2016–2025. Rapportens omfattning utvidgades till att även innefatta en uppsättning med sex indikatorer som används för övervakningen av globala mål från Världshälsoförsamlingen om nutrition och kostrelaterade, icke smittsamma sjukdomar, varav tre även är indikatorer för delmålen

inom mål 2 för hållbar utveckling. För första gången togs i rapporten också med en ny indikator för tryggad livsmedelsförsörjning: förekomsten av allvarlig otrygg livsmedelsförsörjning, baserat på skalan över upplevd (FIES), som består i en uppskattning av befolkningsandelen som har starkt begränsade möjligheter att skaffa tillräckligt med mat.

FAKTA FORTSÄTTER ATT TYDA PÅ EN ÖKNING AV HUNGERN I VÄRLDEN UNDER DE SENASTE ÅREN, VILKET ÄR ETT VIKTIGT VARNINGSTECKEN OM ATT DET KRÄVS MER FÖR ATT HUNGERN SKA VARA UTROTAD 2030

Fakta fortsätter att visa tecken på en ökning av hungern i världen. Enligt tillgängliga data har antalet hungrande vuxit de senaste tre åren till att nu återigen vara lika stort som för ett årtionde sedan. Det totala antalet personer i världen som är drabbade av undernäring eller kronisk födoämnesdeprivation beräknas nu ha ökat från cirka 804 miljoner år 2016 till nästan 821 miljoner år 2017. Situationen håller på att förvärras i Sydamerika och flertalet regioner i Afrika, och likaså verkar den tendens med minskande undernäring som utmärkte Asien tills helt nyligen avmattas betydligt. Utan ökade ansträngningar finns det en risk att man 2030 kommer att ha långt kvar till uppnåendet av målet för hållbar utveckling om att då ha avskaffat hungern.

UNDERNÄRING HOS BARN FORTSÄTTER ATT MINSKA, MEN FÖREKOMSTEN AV VUXENFETMA OCH ANEMI HOS KVINNOR I FERTIL ÅLDER ÖKAR

En god nutrition är en nödvändig förutsättning för hållbar utveckling och en drivkraft för de förändringar som krävs för en mer hållbar framtid med större välfärd.

Det har gjorts framsteg, om än begränsade i takt och omfattning, när det gäller att minska tillväxthämning hos barn och öka förekomsten av helamning under barnets första halvår. Det är förvisso så att det under de senaste åren inte har skett någon signifikant förändring i förekomsten av övervikt hos barn under fem år, men fetma hos vuxna fortsätter att växa och var tredje kvinna i fertil ålder i världen lider av anemi.

Barn med låg vikt i förhållande till sin längd (utmärgling) löper ökad risk för dödlighet. År 2017 var 7,5 procent av barnen under fem år drabbade av denna form av undernäring, med en förekomst som varierade mellan regionerna (från 1,3 procent i Latinamerika till 9,7 procent i Asien).

I många länder kan flera olika former av felnäring tydligt konstateras. Dålig tillgång till livsmedel, i synnerhet hälsosam kost, bidrar såväl till undernäring som till övervikt och fetma. Sådan dålig tillgång ökar risken för låg födelsevikt, tillväxthämning hos barn och anemi hos kvinnor i fertil ålder och är också kopplad till övervikt hos flickor i skolåldern och till fetma hos kvinnor, särskilt i höginkomst- och höginkomstländer. Den högre kostnaden för näringsrika livsmedel, den påfrestning det innebär att leva med otrygg livsmedelsförsörjning och fysisk anpassning till begränsad livsmedelstillgång är en del av förklaringen till att familjer med otrygg livsmedelsförsörjning löper högre risk för övervikt och fetma. Dessutom kan födoämnesdeprivation hos mödrar och spädbarn/barn resultera i "metabolisk präglning" av foster och små barn, vilket ökar risken för fetma och kostrelaterade, icke smittsamma sjukdomar senare i livet.

VARIABILITETEN I KLIMATET OCH UTSATTHET FÖR KLIMATEXTREMER HOTAR ATT UNDERGRÄVA OCH VÄNDA DEN TIDIGARE POSITIVA UTVECKLINGEN PÅ VÄGEN MOT ATT AVSKAFFA HUNGER OCH UNDERNÄRING

Förra året utreddes konflikternas roll grundligt; 2018 är det klimatet som står i fokus och då närmare bestämt variabiliteten i klimatet och klimatextremer.

Utöver konflikter är variabiliteten i klimatet och klimatextremer några av de viktigaste drivkrafterna bakom ökningen av hungern i världen på senare tid och bland de främsta orsakerna till allvarliga livsmedelskriser. Föränderligheten i variabiliteten i klimatet och klimatextremer inverkar menligt på livsmedelstryggheten i alla dess dimensioner (tillgänglighet, åtkomst, tillgodogörande och stabilitet) och förstärker andra bakomliggande orsaker till felnäring som har koppling till barnavård, hälso- och sjukvård och miljö och hälsa. Risken för otrygg livsmedelsförsörjning och felnäring är större nu för tiden eftersom utsattheten och sårbarheten för en variabilitet i klimatet och klimatextremer som förändras är större när det gäller utkomstmöjligheter och utkomstresurser. Vad kan göras för att förhindra att detta hot undergräver de senaste årens positiva utveckling på vägen mot att avskaffa hunger och undernäring?

Denna rapport innehåller en brådskande uppfordran att påskynda och öka insatserna för att stärka kapaciteten att klara av och anpassa sig till en föränderlig variabilitet i klimatet och allt fler klimatextremer. Nationella regeringar och lokala myndigheter står inför utmaningar när det gäller att försöka fastställa åtgärder för att förebygga risker och hantera effekterna av dessa stressfaktorer. De kan få vägledning av befintliga globala policyplattformar där klimatreiliens är en viktig aspekt, inom följande områden (inom parentes var frågorna regleras): klimatförändringar (UNFCCC och Parisavtalet från 2015), katastrofriskreducering (Sendai-ramverket för katastrofriskreducering), beredskap för humanitära nödsituationer (världstoppmötet om humanitära frågor år 2016 och Grand Bargain-överenskommelsen), förbättrad nutrition och hälsosam kosthållning (den andra internationella nutritionskonferensen och FN:s årtionde för åtgärder för nutrition 2016–2025) och utveckling (som en del av den övergripande Agenda 2030 för hållbar utveckling). Det är dock viktigt att se till att dessa globala policyplattformar och policyprocesser integreras bättre med varandra, så att insatser i olika och inom enskilda sektorer som miljö, livsmedel, jordbruk och hälsa syftar till samstämmiga mål. Policyer, program och metoder som nationella regeringar och lokala myndigheter använder för att möta dessa utmaningar kommer för sin framgång också att vara beroende av sektorsövergripande faktorer och av specifika verktyg och mekanismer som kan anpassas efter specifika förhållanden.

I del 1 av denna rapport presenteras de senaste tendenserna inom hunger, otrygg livsmedelsförsörjning och alla former av undernäring, med fokus på övervakning av framsteg i fråga om delmålen 2.1 och 2.2 för hållbar utveckling. I år utforskas i rapporten också på ett grundligare sätt indikatorn utmärgling hos barn under fem år. I det sista avsnittet i del 1, som är avsett som en övergång mellan de första två avsnitten, utforskas kopplingarna mellan otrygg livsmedelsförsörjning och olika former av felnäring. Här presenteras forskningsläget när det gäller hur dålig tillgång till livsmedel på en och samma gång kan bidra såväl till undernäring som till övervikt och fetma, något som leder till förekomsten av flera olika former av felnäring inom ett land och till och med inom ett hushåll.

I del 2 görs en detaljerad granskning hur variabiliteten i klimatet och klimatextremer undergräver framsteg inom områdena livsmedelstrygghet och nutrition genom olika kanaler. Sist och slutligen syftar analysen till vägledning om hur man kan komma till rätta med de centrala utmaningar som variabiliteten i klimatet och klimatextremer medför, något som behövs om vi ska kunna uppnå målen att senast 2030 avskaffa hunger och alla former av undernäring (delmålen 2.1 och 2.2 för hållbar utveckling) och andra närbesläktade mål för hållbar utveckling, däribland att vidta åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser (mål 13 för hållbar utveckling).